

З ПТАШИНОГО ПОЛЬОТУ

З ПТАШИНОГО ПОЛЬОТУ ЗАСПІВ

Мені рядки ці з легкістю писались,
Бо захотілось рідному селу,
Яке в Чернігівській глибинці заховалось,
Вознести і любов, і славу, і хвалу.
У назві є “з пташиного польоту”,
Але подумалось, що й на життя
Так подивитись можна, всі чесноти
Побачиш без прикраси та сміття.
І я свою почав писати поему,
Вірша того поставив під “Заспів”,
Терпіння зичу читачу своєму,
Щоб дочитати її він захотів.
Уже пора поглянуть на минуле,
Неначе збоку, наче з висоти,
Все схоже в ньому на великий вулик,
Рої подій в полоні тісноти.
У часі, як з пташиного польоту,
Деталі видно всі, аж до дрібнот,
Через роки ми здатні побороти
Страх і стрибнуть у їх круговорот.
Подій було в моїм житті багато,
Як не втонув у їхнім маятті?
Від них ховався я в маленькій хаті,
Чекаючи на нові та круті.

Моє дитинство не було яскравим,
Проходило у сірих кольорах,
Дні, як близнята, пропливали мляво
І танули у тьмяних вечорах.
Під каганцем я пізнавав науки,
Від холоду клейонки на столі
Зимою часто замерзали руки,
Мороз казки виписував на склі.
Але яка ж тоді була висока
Ціна всьому, що зігрівать могло!
Душа ставала світла і широка,
А серце щедрим та палким росло.
І я, навчившись відділять половину
Від зерен в ті забуті вже часи,
Частіше ділу вірю, аніж слову,
Не звик до словоблудної “краси”.
Те, що придбав і чим я став багатим,
З далекого дитинства все приніс,
Яке під стріхою в убогій хаті
Пройшло в селі далекому, де зріс.
І не “згорять”, як кошти в Ощадбанку,
Ті “заощадження” дитячих літ,
Які збирав до вечора від ранку,
З якими потім вже пішов у світ.
Моє дитинство не було яскравим,
Але так часто сняться ті часи,
І манять, наче стежки золотаві,
Що йдуть у світ казкової краси.
Нехай ця щира сповідь поколінням

Прийдешнім допоможе у житті,
Нехай укорінить у них сумління
Й загострить леза їхніх почуттів.

* * *

МОЯ КОЛИСКА

Моє село з пташиного польоту
Розкинулось у всій своїй красі,
Скидає з себе вранішню дрімоту,
Коли ще трави у важкій росі.
Від них, як молоко, туман світанком,
І сонце із висот його зганя,
А він в долинах та садах серпанком
Таїться довго, до початку дня.
Он косарі під росу сіно косять,
Корови поспішають на луги,
Лелеки здобич лелечатамносять,
Як ритуал, описують круги.
Хати, знайомі ще з мого дитинства,
Купаються у вранішніх садках,
І там повторюються всі таїнства,
Що народилися колись в віках.
А над дахами в'ється дим струмками,
У кожній хаті упріва обід,
І так завжди було в селі віками,
Як тільки сонцем засіяє схід.
Моє село з пташиного польоту
Малим хотів побачить з висоти,
Все мріялось тяжіння побороти,
Та не чекав такої красоти.

І ось вся панорама піді мною
До обрію розкрилась навкруги,
Чарують кольори своєю грою
Від степу аж по самі береги.
Мені поталанило народитись
У древній Дорогінці, що віки
Пережила і буде завжди жити,
Біля тихої Удаю-ріки.
Живу давно далеко я від тебе,
Моє село, та маниш ти мене,
Бо і земля рідніша там, і небо
Блакитніше і не таке тісне.
Моє село, з пташиного польоту
Мені ти снишся часто на зорі,
І йду, помолодівши, на роботу,
Не помічаючи погоду надворі.
Ти не змінилось і до цього часу,
Все те ж село моїх юнацьких мрій,
Розкинулось на втіху і окрасу,
І завжди будеш в пам'яті моїй.
Хотілось би, щоб ранок в Дорогінці
Безхмарний день приносив і ясний,
За ним щоб нове щастя навздогінці
Ішло назустріч мрії віковій.

* * *

МОЄ КОРІННЯ

Пишу про діда оповідь нехитру –
Це він мене за руку по селу
Водив і, прикриваючи від вітру,

Малого не давав на кривду злу.
Було, йдучи, про все його питаю,
А він неспішно так розповідав,
Що в мене нижня щелепа звисала,
Аж забувалась втома і біда.
Ось сидимо на призьбі біля хати,
І дід Антон завжди про старину
Бувальщини почне свої казати,
А я боюсь і пальцем ворухнуть.
Суворим був, та очі добротою
Світились, і хотілося мені
Завжди від них зігрітись теплотою,
Й через піввіку все це бачу в сні.
Не дуже щедрим був на подарунки,
Бо не було тоді за що купить,
Не пам'ятаю майже поцілунків,
Та дід учив на світі чесно жити.
Це дід Антон навчив мене пиляти,
Сокирою рубати дрібний хмиз,
Вишняк в саду весною розчищати,
Щоб ягоди в'язалися униз.
І про козацьке розповів коріння,
Ким прадіди були і чим жили,
Заповідав наступним поколінням,
Щоб гідними нащадками були.
А сам в житті нікому не скорився,
Не був в колгоспі ні ногою дід,
Чотири рази на віку женився,
До дев'яноста трьох доживши літ.

І все ж таки, обнявшись, він заплакав,
Коли мене в останнє проводжав,
Тоді, мабуть, відчув він віщі знаки,
“Вже більше не побачимось”, – сказав.

Щоразу, як в село своє заїду,
Побачивши знайомого хреста,
Спішу вклонитися своєму діду,
Про нього пам'ять назавжди свята.

Як стомлений з далекої дороги
Зайду у хату, привітає дід.

Його портрет побачу від порогу,
Під рушником висить десятки літ.

І я завжди, як на духу звітую
Про все йому без утайки в цю мить:

Дід все побачить і усе почує,
Адже і в нього я учився житьь.

Я ще одного діда тут згадаю,
Петро, моєї мами батько був,
Його я із портрета лише знаю,
Пішов він добровольцем на війну.
У п'ятдесят пішов, дітей лишивши,
Без сумніву гордитись можна ним,
До сорок третього лише доживши,
Загинув, сильним ще і молодим.

* * *

БАБУСЯ

Я часто згадую бабусю рідну
Із ранніх літ, як проліски з весни,
Вона насниться і піде безслідно,

А я шепчу: □...бабусю, ще приснисть!□
З минулої війни була вдовою
Моя бабуся Дуня, через це
У пам'яті лишилася сумною,
Тугою бачу змучене лице.
Згадав якраз чомусь напередодні
Дня ангела, бо треба так, мабуть,
Явдохи завтра, Масляна сьогодні,
Щось не дало в цей день її забуть.
Я пам'ятаю, нас, онуків, купа,
Хотілось ночувать у баби всім,
Стемніло і вже ніч настала глупа,
Та раптом за вікном почувся грім.
Малі були, тому перелякались,
Не знали, де ховатись, що робить,
А надворі стихія бушувала,
І блискавки сліпили нас щомить.
Завжди вражали баби Дуні очі,
У них гніздилась з сумом доброта,
Дитячий страх горобиної ночі
Від них зійшов в молитви на вустах.
І наче трапилося з нами диво:
Забули перед блискавками страх,
На сполохи дивилися сміливо,
Тривога десь згубилася в очах.
Така була: тендітна, хвороблива,
Та водночас до труднощів стійка,
І сила відчувалась особлива,
У серці, а не в скорчених руках.

Тоді чудес від неї йшло немало,
Хоч немічна сиділа край стола...
Коли носив “вечерю”, пригощала
Усім домашнім, тільки чим могла.
Вона ніколи не розповідала,
Як “похоронки” із війни дались,
Терплячою була і не стогнала,
Коли найтяжчі звістки їй несли.
Мабуть, вона була таки святою,
Й останні дні покійно дожила,
Нікому не докучила собою
І з двору тихо, наче тіль, пішла.
Далеко був тоді, не відпустили,
І провести не зміг в останню путь,
Тепер, коли приходжу до могили,
Дивлюсь, як буйно трави там ростуть.
Це все, що нам лишається з дитинства –
Одні могилки і прості хрести,
Та спогади наївні і барвисті,
Які нелегко, як хрести, нести.

* * *

БАТЬКИ

Ті, хто дали тобі життя і розум,
Найважливіші люди на землі,
Дивитися навчили в очі грозам,
Вони – найперші в тебе вчителі.
Кохали немовлям і зберігали,
Ночей не спали над твоїм чолом,
Від всього часто-густо відмовлялись,

Собою затуляли перед злом.
Були нелегкі п'ятдесяті роки
Багато дуже коштував школяр,
Не маючи великої мороки,
Не справить форму, ранець та буквар.
А у колгоспі лише трудоднями
Платили мало за важкі труди,
Були усі селяни злидарями,
Нема де взяти, як би не крутив.
Їм і самим про те не все відомо,
Дочку як виростили тасинів,
До цього діла не було нікому,
Самі вони не скажуть й поготів.
Не мали часу пестити постійно,
Але, коли хворіли ми, тоді,
Увагу приділяли нам потрійну,
На мить не залишали в самоті.
Мене нерідко мати рятувала,
Коли вже на межі критичній був,
Колись халат на лікаря порвала,
Щоб весь він розпач матері збагнув.
Вона, як пташка, над гніздом літала,
Аж нам надоїдало це завжди,
Своїх дітей від лиха захищала,
Під крилами ховала від біди.
Уже й слабка, душею неспокійна,
Як не доб'ється, все одно стоїть,
За вдачею своєю енергійна,
Її не можна легко підкорить.

Й тепер вона у німичному віці,
Хоч сил нема, готова нас ховать,
Як від негоди лютої в повітці,
Від різної напасті захищать.
Бува на це з любов'ю посміхнешся –
Смішна матуся інколи стає.
І їй ласкавим словом відізвешся,
Радієш, що вона у тебе є.
А батька вже нема, пішов назавжди
Туди, звідкіль немає вороття,
Терпів гірку нужду заради правди,
Тому прожив нелегке він життя.
Здавався мовчазним і непривітним,
Хоч був на перехресті всіх доріг,
Завжди старався бути непомітним,
Але до нього йшли, щоб допоміг.
В селі Степан Антонович відомим
І токарем, і трактористом був,
“Точилом” називали всі знайомі,
Як орден, прізвисько це він здобув.
Навчав мене і думать, і читати,
Від нього звички ці передались,
Я і тепер стараюсь більше знати,
Як батько заповів мені колись.
Лиш раз не зміг я батьку обіцяти,
Коли в педагогічний поступав,
Що на машинах буду працювати,
А із людьми не буду мати справ.
Але упертість ця також від нього,

З собою компромісу не знайти,
Коли знайшов свою тверду дорогу,
По ній завжди і треба тільки йти.
Батьки мої не схожі між собою,
Не поєднати воду і вогонь,
Але в сім'ї були рука з рукою,
Разом завжди – долоні до долонь.
І виховали нас вони такими,
Міцними у сім'ї, як і самі,
Хай різними, але завжди близькими
В сімейних узах, як воли в ярмі.
Не буду зовні, що сьогодні модно,
Шукать причин всіх труднощів батьків,
Життя було нерідко і голодне,
Але цьому не присвячу рядків.
Ще у дитинстві сиротами стали
Обоє, та чия в тому вина?
Вони аж двічі голоду зазнали,
На їхню долю випала війна.
Важливо, що вони не озвірили,
Пройшли життєвий шлях не за чужий
Рахунок, і нужду, як всі, терпіли,
Окраєць хліба мали, хоч черствий.
Уклін за все батькам моїм великий,
Гордитись ними буду я завжди
І приклад братиму із них довіку,
Та збережу їх в пам'яті сліди.

* * *

НЕЗАБУТНІ ВЧИТЕЛІ

Провінція в шістидесяті роки.
Здавалось би, які там вчителі?
Але вони знання мені глибокі
Давали у забутому селі.
З повагою, любов'ю їх згадаєш,
І думається: як нам повезло,
Таких тепер, мабуть, уже немає,
Щоб вчили поколіннями село.
Мала була учительська зарплата,
Не розігнатися на неї жись,
І вчителі, хто у чому, строкато
У школу змушені були ходять.
Григогій Олексійович був “модним”,
В своєму галіфе заходив в клас,
І валянки його у дні холодні
Не викликали подиву у нас.
А як ми арифметику любили!
Це він до неї прививав любов.
Про дроби ревно правила учили,
Чекали, щоб учитель підійшов.
Іван Дем'янович літературу
Нам викладав по-своєму завжди,
Навчив цінити у житті культуру,
Не вимагаючи художньої “води”.
І досі пам'ятається цитата:
”У кожного ізюминка своя”,
В дитинстві це мені вдалось дізнатись,
Її завжди в собі шукаю я.
Наш класний керівник умів подати

Не лише фізику, а й про мораль
Слова знаходив просто розказати,
Знімаючи до наготи вуаль.
Був вчитель музики у нашій школі,
Я ще тоді про себе зрозумів,
Що слуху й голосу не мав ніколи,
Заради мене він мене терпів.
З великої були це букви люди,
Із кукурудзи їли хліб, як всі,
Але від нас, сільських дітей, нікуди
Не йшли, несли у душі нам засів.
Грязюка восени на чорноземі,
Взуття в калюжі можна загубить
(Про це писати треба не в поемі),
Вони були покликані учить.
І треба поіменно всіх згадати,
Хоч декого вже важко пригадать,
Всіх разом буде легше вшанувати,
Лише слова потрібні підібрать.
Про всіх і кількома словами важко
Сказати, тільки ми в боргу завжди,
Портрети на могилах бачить тяжко –
Останні вчителів земні сліди.
Признаюся, мені, сільській дитині,
Педагогічна естафета ця
Передалась від них, і, як святині,
Я їй служу усе своє життя.

* * *

ЕПІЛОГ

Нарешті із пташиного польоту
Вже видно епілог моїм думкам,
Із радістю закінчую роботу,
Не все вдалось сказати, бачу сам.
Земне тяжіння важко подолати,
Піднявшись вільно у блакитну вись,
Та під собою можна уявляти
І що було, і буде що колись.
Коли побачиш там своє минуле,
Оціниш чесно, що не удалось,
Події дуже швидко промайнули,
Не ощаслививши, мабуть, когось.
На мріях утриматися чи вдасться
Усім, та як захочеться – завжди.
Людина народилася для щастя,
Тому, як птах, ще довго пролетить.
Давайте будемо в думках літати,
Щоб уявити спереду себе,
Реальні перспективи намічати
І, мріючи, дістатись до небес.
Дістатись ми не зможемо ніколи
Небес, бо тягнуть до землі гріхи,
Та з висоти роздивимось довкола,
Щоб оцінити пройдені шляхи.

20.03.2016 р.

Дата написання вірша: 2020-11-22